

Računar u dokolici

Jedno od iznenađenja poslednjih godina jeste prelaz kompjutera iz njegove osnovne i „ozbiljne“ delatnosti u čovekovu dokolicu. Smanjenje veličine i cene mikroprocesora je lansiralo brojne elektronske igračke i mikro-računare. Ugradnja inteligencije u skoro sve kućne uređaje, kao što su televizija, muzički aparati, telefon, različiti kućni aparati, predstavlja proces koji se nezadrživo širi i umnogome olakšava čoveku svakodnevne poslove.

Razvoj kućnih računskih centara je sasvim logično očekivati u bliskoj budućnosti. Njihova povezanost sa velikim sistemima (na pr. video-tekstom i sličnim) daje značajne mogućnosti na polju obrazovanja. Zajedno sa inteligentnim telefonom, ovi sistemi će vršiti suprotan uticaj od TV sistema koji je izolovao čoveka. Čovek bi bio u aktivnom odnosu prema okruženju.

Veoma ozbiljan doprinos ovi centri će dati i procesu ispravljanja negativnog trenda primene kompjutera u poslovanju, gde većina poslova postaje kontrolisana računom, što smanjuje radno zadovoljstvo čoveka. Kao kompenzacija toga, javlja se traganje za mašinama koje kontroliše čovek i koje mu omogućavaju da upravlja onim delom života u kome je zadržao mogućnost sopstvenog odlučivanja — u slobodnom vremenu.

eliminišući potrebu za većim brojem programskih analitičara i programera, a da će taj smanjeni broj sistemskih analitičara i sistemskih programera morati imati najviše obrazovanje i uske specijalnosti. Isto važi i za proizvođačku industriju. Takođe, širenje konvencionalnih, potpuno programabilnih kompjutera, najverovatnije neće uticati na porast zaposlenosti: Zato, jedan umereni stav o budućnosti društva bi morao da prihvati činjenicu da će postojati potencijalni jaz između broja izgubljenih starih poslova i broja novih, koji će tražiti za svoje prevazilaženje napor celog društva.

Poverljivi podaci kao javne tajne

Značajan efekat široke primene kompjutera u privredi i administraciji oseća već svako domaćinstvo: to su računi, opomene, pozivi i obaveštenja koja svakodnevno stižu u poštanske sandučice. To znači da organizacije koje šalju ove materijale imaju adrese i mnoge druge podatke o tom domaćinstvu. Kada se tome dodaju i ostale službene ustanove (SUP, vojska, opštine) koje poseduju datoteke o svakoj osobi, ali sa različitim informacijama, dolazimo do saznanja da se vrlo veliki broj podataka čuva o svakom čoveku (prosečno oko 50 Kb), a koji se stalno povećava. To je daleko više nego ranije, kada su za ovakvu aktivnost ozbiljno ograničenje bile glomazne i prašnjave kartoteke.

Postoje tri faktora u ovoj situaciji koja privlače našu pažnju. To je prvo činjenica da je veći broj ovih podataka lične prirode i kao takav poverljiv (na primer: finansijsko i zdravstveno stanje, krivično-kazneni podaci, itd.). Drugo, sada je moguće da ti podaci relativno lako preko povezanih računskih sistema cirkulišu i dođu do neovlašćenih, pa i zlonamernih osoba. I, treće, ove informacije ne moraju biti apsolutno tačne jer se često prikupljaju iz nepouzdanih izvora, ali se prihvataju kao proverene. Zato, u cilju zaštite čoveka, briga, o ovom spektru zajedno sa predlozima za očuvanje sigurnosti, postaje sve izraženija unutar i van kompjuterske profesije. Briga se odnosi na činjenicu da pojedine državne institucije mogu doći do podataka koji bi mogli biti kasnije zloupotrebljeni u cilju nametanja sopstvene volje i ograničenja sloboda građanima. Takve zloupotrebe su već konstatovane u SAD i V. Britaniji u slučaju vijetnamskog rata i potresa u Severnoj Irskoj.

Ispravka

U članku „Računari u vrzinom kolu“ pogrešno je navedeno da se „Delta“ nalazi u sastavu SOUR „Elektrotehna“ iz Ljubljane. Pre nekoliko meseci, međutim, „Delta“ je prešla u sastav „Iskra“ i pojavljuje se na tržištu kao Iskra — Delta. Molimo čitaoce da ovu ispravku uvažavaju.

Kamen temeljac revolucije u obradi podataka: Razvoj savremenih računara zasniva se na jeftinom i moćnom mikroprocesoru (na slici: mikroprocesor u poređenju sa elektronskim cevima)

U cilju sprečavanja ovih zloupotreba formirani su već kodeksi i principi koji se ugrađuju i u zakone. Jedan od osnovnih stavova u tom cilju je da svaki pojedinac ima kontrolu nad podacima koji su o njemu zapisani.

Računar je ipak samo mašina

Osamdesete i godine posle njih biće godine neprekidnih promena u kojima će kompjuteri i energija biti glavna preokupacija društva. Kompjuteri će biti sve više, a energije sve manje. Ovaj tok ne možemo ni zaustaviti, niti izaći iz njega. Postojeći računari i prateća oprema imaju sve širu primenu, a cene će i dalje padati. Novi proizvodi su već na pomolu, a razvoj mikroelektronike će davati sve jače mikroprocesore i gušće pakovane memorijske čipove. Javiće se još veći izbor proizvoda za igru i dokolicu, a industrijski proizvodi će biti sve jeftiniji. Mikroprocesori će biti prisutni svuda: u kući, kancelariji, mašini. Ovo će, zajedno sa sve dubljim i novim korišćenjem računara, dati ono što nazivamo informatičkim društvom.

No, kompjuteri su bili i ostaće samo mašine. Naučnofantastične špekulacije o računarima koji imaju ljudsku inteligenciju i kreativnost, ili bilo koju funkciju koja nije programirana od strane čoveka, potpuno su bespredmetne. Kompjuter je kreacija čoveka i to će ostati. A kako čovek nema poštovanja za ono što je sam napravio, on će nastaviti da pravi sve bolje i sve moćnije kompjutere.

Stanko Popović

KRAJ FELJTONA